

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з науково-педагогічної та навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історико-культурні пам'ятки
країн Центрально-Східної Європи

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вибірковий блок
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
перший (бакалаврський)

Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм
«Історико-культурний туризм та екскурсознавство»

вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023 /2024
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладач: Капелюшний Валерій Петрович, доктор історичних наук, професор.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Капелюшний Валерій Петрович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

Протокол № 1 від « 21 » червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 10 від « 25 » 06 2023 року

Голова науково-методичної комісії _____ Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного уявлення студентів історичного факультету про історико-культурний туристичний потенціал країн Центрально-Східної Європи, формування системи теоретичних знань та прикладних вмінь і навичок щодо методологічного апарату з історії туризму для аналізу розвитку історичного туризму в Європі сьогодні та його перспектив.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* регіони і місця зосередження в країнах Центрально-Східної Європи унікальної культурної спадщини місцевого, загальнодержавного та світового рівня.

2. *Вміти* орієнтуватись по мапі Центрально-Східної Європи щодо визначення території чи регіону, де зосереджено унікальну історико-культурну спадщину.

3. *Володіти елементарними навичками* історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків окремих подій, класифікації об'єктів історичного туризму на археологічні, історичні, монументальні, ландшафтні та інші види об'єктів історико-культурного туризму.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Історико-культурні пам'ятки країн Центрально-Східної Європи», належить до переліку вибіркових дисциплін блоку «Історико-культурний туризм та екскурсознавство» та вивчається у 8 семестрі відповідно до навчального плану ОП «Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм». Збільшення інтересу до історико-культурного туризму на сучасному етапі в країнах Центральної та Східної Європи вимагає підготовку кваліфікованих спеціалістів, які б знали про важливі пам'ятки як матеріальної так і духовної культури окремих народів, а також визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб. Адже пам'ятки історії були і залишаються джерелом історико-культурної інформації а також витворами мистецтва, вивчення яких завжди сприятиме розвитку туристичної галузі. Докладно розглядаються унікальні природні території в країнах Центрально-Східної Європи, які мають історичну цінність, а також унікальні особливості найважливіших об'єктів матеріальної та духовної культури народів Європи, що ввійшли до списку Всесвітнього надбання людства ЮНЕСКО.

4. Завдання (навчальні цілі): вироблення вмінь та навичок студентів аналізувати історико-культурний туристичний потенціал країн Центрально-Східної Європи, багатий такими унікальними історичними територіями як стародавні міста, садибні і палацово-паркові ансамблі, комплекси культової архітектури, історичні будівлі, історико-культурні пам'ятки, а також навичок роботи з науковою літературою з туризмознавства та історії туризму. Дисципліна «Історико-культурні пам'ятки країн Центрально-Східної Європи» має значний світоглядний аспект, що передбачає вироблення в професійних істориків навичок самостійних оцінок і власних суджень щодо порівняння історико-культурного туристичного потенціалу окремих країн Європи та можливість визначення особливостей його використання в туристичній діяльності відповідними органами та структурами.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати предметне поле пам'яткознавства та сучасної історико-туристичної науки, особливості Центрально-Східного Європейського туристичного регіону	лекція, самостійна робота	контрольна робота 1 (тест)	4%

НРП 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний період або проблему (в тому числі з краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсійної справи).	+		+	+	+		+				+
НРП 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії	+	+				+	+	+	+		
НРП 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.	+		+			+				+	+
НРП 17. Вміти розробляти екскурсії та тури історико-культурного спрямування.	+					+				+	
НРП 18. Вміти впроваджувати та організовувати тематичні екскурсії та тури на основі історико-культурної спадщини України та країн світу. Знати основи туристичного менеджменту та маркетингу.		+	+	+	+			+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 11 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 11 балів/6 балів.
3. Реферат з тем ЗМ1: РН 2.5 – 4 бали/3 бали.
4. Реферат з тем ЗМ2: РН 2.6 – 4 бали/3 бали.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1-2.2 – 16 балів/10 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.3-2.4 – 14 балів/8 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – **40 балів**;
- оцінюються такі результати навчання студента: вміти з'ясувати причини розгортання етнічних конфліктів, викликаних невирішеністю мовного питання, вміти встановлювати причинно-наслідковий зв'язок між позитивними зрушеннями в національній політиці держави та вирішенням проблем гармонізації етнонаціональних взаємин;
- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої екзамен вважається складеним – **24 бали**;

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену – **36 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4-6.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

<i>Змістовий модуль 1</i>	<i>Змістовий модуль 2</i>	<i>Екзамен</i>
Історико-культурний туристичний потенціал країн Центральної Європи	Історико-культурний туристичний потенціал країн Східної Європи	
31 заліковий бал (максимум)	29 залікових балів (максимум)	

Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	40 балів
4 (максимум)	16 (максимум)	11 (максимум)	4 (максимум)	14 (максимум)	11 (максимум)	(максимум)

Упродовж семестру оцінюється робота студента **під час кожного семінару** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 4 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 і Реферат 2. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4 бали;
- тема розкрита неповно 3 бали;
- реферат суто компілятивного рівня 2 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 і Контрольна робота 2. Завдання з тестування містить 11 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	19	17	24	60
Максимум	31	29	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Історико-культурний туристичний потенціал країн Центральної Європи				
1.	Тема 1. Вступ. Предмет дисципліни «Історико-культурні пам'ятки країн Центрально-Східної Європи».	2	1	4
2.	Тема 2. Історико-культурна спадщина Польщі	2	2	4
3.	Тема 3. Історико-культурні пам'ятки Чехії	2	1	4
4.	Тема 4. Історико-культурна спадщина Угорщини	2	1	4
5.	Тема 5. Історико-культурні пам'ятки Словаччини	2	1	4
6.	Тема 6. Історико-культурна спадщина Словенії	2	1	4
7.	<i>Реферат з тем ЗМ1</i>	-	-	6
8.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	-	1	10
Частина 2. Історико-культурний туристичний потенціал країн Південно-Східної та Східної Європи				
9.	Тема 7. Історико-культурні пам'ятки країн Балтського регіону: особливості та загальна характеристика	2	2	4
10.	Тема 8. Етапи формування історико-культурної спадщини Румунії	2	1	4
11.	Тема 9. Історико-культурні пам'ятки Хорватії	2	1	4
12.	Тема 10. Історико-культурні пам'ятки Сербії, Боснії та Герцеговини	2	1	4
13.	Тема 11. Історико-культурна спадщина Чорногорії	2	1	4
14.	Тема 12. Історико-культурні пам'ятки Албанії та Північної Македонії	2	1	4
15.	<i>Реферат з тем ЗМ2</i>	-	-	6
16.	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	-	1	10
	ВСЬОГО	24	16	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **24 год.**

Семінари – **16 год.**

Самостійна робота – **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Абрамов В.В. Історія туризму. Харків: Форт, 2010. 286 с.
2. Вишневецька О.О. Туристичне країнознавство. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. 593 с.
3. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: Либідь, 2000. 520 с.
4. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму. К.: Знання, 2011. 334 с.
5. Cultural Tourism In Poland <https://hellenicculturaldiplomacy.com/en/cultural-tourism-in-poland/>
6. Любіцева О.О., Бабарицька В.К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 335 с.
7. Мальська М., Гамкало М., Бордун О. Туристичне країнознавство. Європа. К.: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
8. Museums and Local Development in Poland <https://www.oecd.org/cfe/leed/Museums-and-Local-Development-in-Poland.pdf>
9. Пустиннікова І., Безпалова Н. Середньовічні замки Європи. Х.: Мікко, 2010. 160 с.
10. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: НДУ ім. М.В. Гоголя, 2010. 336 с.
11. Туристична політика зарубіжних країн / Бойко О.В. та ін. Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2015. 220 с.
12. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму. К.: Альтепрес, 2005. 320 с.
13. Cultural tourism in Europe / Edited by Greg Richards. Wallingford: ATLAS, 2005. 254 p.

Додаткові:

1. Алешугіна Н.О. Туристичне країнознавство у таблицях і схемах. Ніжин: Лисенко М.М., 2011. 386 с.
2. Аніпко Н. Туристичне країнознавство: навч. посіб.: у 2 ч. Чернівці.: Рута, 2011. Ч.1. 127 с.
3. Гайдукевич Л. Туристская политика в расширенном Европейском Союзе // Журнал международного права и международных отношений. 2008. №4. С.38 – 41.
4. Капелюшний В.П. Історико-культурний туризм в Україні та країнах Європи: висвітлення в літературі його суті, змісту, історії розвитку та досвіду правового регулювання // Історико-культурний туризм: український та світовий досвід. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Київ, 5 квітня 2019 р.). К.: «Фоліант», 2019. С.50–59.
5. Капелюшний В.П. Історико-культурний туризм: висвітлення науковцями вітчизняного та зарубіжного досвіду правового регулювання // The 15-th International scientific and practical conference «Modern directions of scientific research development» (August 10–12, 2022) VoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. p.278–286.
6. Кучерява Г.О. Особливості розвитку туризму в країнах Адріатичного туристичного мезорайону. Електронний ресурс: <http://vmv.kymu.edu.ua/series/vipusk16/6.pdf>
7. Малацай І.В. Розвиток туристичної галузі в Албанії. // Збірник матеріалів Другої міжнародно-наукової конференції. – Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід. Київ В-во Ліра-К 2022. – С. 183-192
8. Найцікавіші туристичні пам'ятки в Чеській Республіці http://www.praga-gid.info/najcikavishe_v_czechii.html
9. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави: міжнародний, національний, регіональний досвід: монографія. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013. 280 с.
10. Остапчук В.В. Історія туризму. Ніжин, 2008. 143 с.
11. Руденко С.Б. Про класифікацію матеріальних історико-культурних пам'яток. Електронний ресурс: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14259/24-Rudenko.pdf?sequence=1>

12. Сакральність українських пам'яток в Чеській Республіці // Український погляд. – лютий, 2023. Електронний ресурс: <http://ukrpohliad.org/national-memory/sakralnist-ukrayinskyh-pam-yatok-v-cheskij-respublitsi.html>
13. Що подивитися у Празі: Вишеград, Собор Св. Віта, Танцюючий будинок, Замок Карлштейн, лютий, 2023. <https://sights.com.ua/city/vyznachni-miscya-prague/>
14. Czech Republic. Електронний ресурс: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic/Theatre>

Додаткові ресурси:

1. Рекреація і туризм Південної Європи [Електронний ресурс].
Режим доступу: <http://geoswit.ucoz.ru/index/0-388>
2. Офіційний сайт постійного представництва України при ЮНЕСКО
<https://unesco.mfa.gov.ua/ukraine-unesco>